

Työtapaturmat 2018

Maatalousyrittäjien työtapaturman riski on vähentynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana

Korjattu 18.6.2020. Korjatut kohdat on merkitty punaisella.

Maatalousyrittäjien työtapaturmasuhde työpaikalla on vähentynyt 2,5 prosenttia vuosina 2009–2018. Tämä käy ilmi Tilastokeskuksen työtapaturmatilastosta, jossa verrattiin kahta viisivuotisjaksoa toisiinsa. Vuosina 2009–2013 maatalousyrittäjille sattui yhteensä 19 020 vähintään 4 päivän työkyvyttömyyteen johtanutta työtapaturmaa, joka merkitsi 4 924 työtapaturmaa 100 000 maatalousyrittäjää kohden. Vuosina 2014–2018 sattui yhteensä 15 228 vähintään 4 päivän työkyvyttömyyteen johtanutta työtapaturmaa, joka merkitsi 4 802 työtapaturmaa 100 000 maatalousyrittäjää kohden. Tuorein työtapaturmatilasto sisältää tiedot palkansaajille ja maatalousyrittäjille vuonna 2018 sattuneista työtapaturmista. Tilastossa on myös tilastotietoa muille yrittäjille sattuneista työtapaturmista ja palkansaajien työmatkatapaturmista.

Palkansaajien ja maatalousyrittäjien työpaikkatapaturmat ja työpaikkakuolemat vuonna 2018

	Yhteensä	Työpaikkatapaturma		Työpaikka- kuolema
		Vähintään 4 päivän työkyvyttömyyteen johtaneet	Vähintään 4 päivän työtapaturmia / 100 000 henkeä	
Palkansaajat	102 275	35 587	1 600	14
Maatalousyrittäjät	4 202	2 829	4 868	3

Vuonna 2018 palkansaajille sattui 102 275 sellaista työpaikkatapaturmaa, joista vakuutusyhtiöt maksoivat korvauksia. Näistä 35 587 johti vähintään neljän päivän työkyvyttömyyteen. Palkansaajien työpaikkatapaturmien kokonaismäärä pysyi edellisvuoden tasolla.

Vähintään 4 päivän työkyvyttömyyden aiheuttaneiden työpaikkatapaturmien määrä palkansaajilla väheni hieman edellisvuoteen verrattuna (-1,8 %). Työtapaturmasuhteella mitattu työtapaturmariski väheni myös edellisvuoteen verrattuna (-4,2 %). Vuonna 2018 sataatuhatta palkansaajaa kohden sattui 1 600 vähintään neljän päivän työstä poissaoloon johtanutta työtapaturmaa, kun vuonna 2017 vastaava luku oli 1 671.

Aiempien vuosien tapaan maatalousyrittäjien työ on edelleen selvästi riskialttiimpaa kuin palkansaajilla keskimäärin, sillä heille laskettu työtapaturmasuhde on palkansaajiin verrattuna yli 3-kertainen. Vuonna 2018 Maatalousyrittäjien eläkelaitos maksoi maatalousyrittäjille korvauksia yhteensä 4 202 työtapaturmasta, joista 2 829 johti vähintään neljän päivän työstä poissaoloon.

Vuonna 2018 työpaikalla tai työmatkalla henkensä menetti yhteensä 37 henkilöä. Näistä palkansaajien kuolemaan johtaneita työpaikkatapaturmia oli 14, maatalousyrittäjien 3 ja muiden yrittäjien 8. Työmatkalla sattui yhteensä 12 kuolemaan johtanutta tapaturmaa, joista 11 palkansaajille ja 1 muille kuin maatalousyrittäjille. Työkuolemien määrä lisääntyi selvästi edellisvuodesta, sillä vuonna 2017 työpaikalla tai työmatkalla henkensä menetti yhteensä 30 henkilöä.

Linkit

[Työtapaturmatilaston tietokantataulukot](#). Katso [Muutoksia tietokannassa](#).

Sisällys

Palkansaajille työpaikalla vuonna 2018 sattuneet tapaturmat.....	4
Palkansaajien työtapaturmariski viime vuosina.....	4
Palkansaajien työmatkatapaturmat	4
Maatalousyrittäjien työtapaturmat.....	6

Taulukot

Taulukko 1. Palkansaajien työpaikkatapaturmat ja työpaikkakuolemat sukupuolen mukaan vuonna 2018.....	4
Taulukko 2. Palkansaajien työmatkatapaturmat ja työmatkakuolemat sukupuolen mukaan vuonna 2018.....	5
Taulukko 3. Maatalousyrittäjien työtapaturmat ja työkuolemat sukupuolen mukaan vuonna 2018.....	6
Laatuseloste: Työtapaturmatilastot.....	7

Palkansaajille työpaikalla vuonna 2018 sattuneet tapaturmat

Vuonna 2018 vakuutusyhtiöt korvasivat yhteensä 102 275 palkansaajille työpaikalla sattunutta tapaturmaa (taulukko 1). Näistä vähintään 4 päivän työkyvyttömyyteen johti 35 587 ja kuolemaan 14 tapausta. Edellisvuoteen verrattuna korvattujen työpaikkatapaturmien kokonaismäärä pysyi ennallaan (+0,1 %), sillä tuolloin palkansaajille sattui yhteensä 102 225 työpaikkatapaturmaa, joista 36 255 tapauksessa seurauksena oli vähintään 4 päivän työkyvyttömyys. Vähintään neljän päivän työkyvyttömyyteen johtaneiden tapaturmien määrä laski hieman (-1,8 %). Työkuolemien määrä väheni viidenneksellä edellisvuodesta (-22,2 %), sillä vuonna 2018 työpaikkatapaturmissa menehtyi 14 palkansaajaa, kun vuonna 2017 vastaava luku oli 18.

Tilastokeskuksen työtapaturmatilastossa siirryttiin käyttämään EU:n tilastoviraston Eurostatin työtapaturmatilastossa (ESAW) käyttämää työtapaturman määritelmää referenssivuodesta 2005 lähtien. Määritelmän mukaan tilasto sisältää tiedot työtapaturmista, jotka ovat johtaneet ”vähintään 4 päivän työkyvyttömyyteen”. Pääosa tämän katsauksen tiedoista on esitetty tätä rajausta käyttäen. Aikasarjat on korjattu taaksepäin määritelmän mukaisiksi.

Taulukko 1. Palkansaajien työpaikkatapaturmat ja työpaikkakuolemat sukupuolen mukaan vuonna 2018

Työpaikkatapaturmat	Kaikki		Vähintään 4 päivän työkyvyttömyys				Työpaikkakuolema
	N	%	N	%	Tapaturmasuhde ¹⁾	Tapaturmataajuus ¹⁾	N
					(100 000 palkansaajaa kohden)	(miljoonaa työtuntia kohden)	
Miehet	63 751	62,3	23 327	65,5	2 118	12,5	14
Naiset	38 524	37,7	12 260	34,5	1 090	7,3	0
Yhteensä	102 275	100,0	35 587	100,0	1 600	10,1	14

1) Tapaturmasuhde- ja taajuus on laskettu palkansaajien vähintään 4 päivän työkyvyttömyyteen johtaneista työtapaturmista, josta on vähennetty työkuolemat sekä koululaisten, opiskelijoiden ja laitosväkeen kuuluvien työpaikkatapaturmat.

Kaksi kolmasosaa (62,3 %) kaikista palkansaajille työpaikalla tapahtuneista työtapaturmista sattui miehille. Miesten työtapaturmariski on siten perinteisesti ollut selvästi korkeampi kuin naisilla. Tapaturmasuhteella mitattu miesten riski joutua työtapaturman uhriksi työpaikalla on melkein kaksinkertainen naisiin verrattuna. Keskeisin syy tähän on se, että miehet työskentelevät naisia useammin toimialoilla ja työtehtävissä, joissa työtapaturmariski on keskimääräistä korkeampi.

Palkansaajien työtapaturmariski viime vuosina

Aiemmin Tilastokeskuksen työtapaturmatilastossa tapaturmasuhde laskettiin suhteuttamalla vähintään 3 päivän työkyvyttömyyteen johtaneet työpaikkatapaturmat tuhatta palkansaajaa kohden. Tunnuslukuja on yhdenmukaistettu kansallisesti sekä Eurostatin käytännön mukaisiksi. Tilastovuodesta 2005 lähtien tapaturmasuhde on laskettu suhteuttamalla vähintään 4 päivän työkyvyttömyyteen johtaneet työpaikkatapaturmat sataatuhatta referenssiväestöön kuuluvaa kohden.

Palkansaajien työmatkatapaturmat

Vuonna 2018 palkansaajille sattui työmatkalla yhteensä 22 166 sellaista tapaturmaa, joista vakuutusyhtiöt maksoivat korvauksia (taulukko 2).

Työmatkatapaturmissa kuoli 11 palkansaajaa vuonna 2018, mikä on 5 tapausta enemmän kuin vuonna 2017. Matkalla kotoa töihin tai töistä kotiin kuoli 10 palkansaajaa vuonna 2016 ja 13 vuonna 2015. Näin ollen työmatkakuolemien määrä vaihtelee suuresti vuosittain.

Taulukko 2. Palkansaajien työmatkatapaturmat ja työmatkakuolemat sukupuolen mukaan vuonna 2018

	Työmatkatapaturma						Työmatkakuolema	
	Kaikki		Alle 4 päivän työkyvyttömyys		Vähintään 4 päivän työkyvyttömyys			
	N	%	N	%	N	%	N	%
Miehet	7 414	33,4	4 668	32,7	2 738	34,7	8	72,7
Naiset	14 752	66,6	9 594	67,3	5 155	65,3	3	27,3
Yhteensä	22 166	100,0	14 262	100,0	7 893	100,0	11	100,0

Maatalousyrittäjien työtapaturmat

Vuonna 2018 Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela) korvasi yhteensä 4 202 maatalousyrittäjille sattunutta työtapaturmaa, joista 2 829 johti vähintään neljän päivän työkyvyttömyyteen. Vuotta aiemmin maatalousyrittäjille sattui yhteensä 4 424 työtapaturmaa, joista 2 962 johti vähintään neljän päivän työkyvyttömyyteen. Vähintään 4 päivän työkyvyttömyyden aiheuttaneiden työtapaturmien määrä väheni edellisvuoteen verrattuna (-4,5 %).

Maatalousyrittäjien työ on kuitenkin riskialtista, sillä työtapaturmasuhde on lähes 3–kertainen palkansaajiin verrattuna. Vuonna 2018 sattui 4 868 vähintään neljän päivän poissaoloon johtanutta työtapaturmaa sataatuhatta vakuutettua maatalousyrittäjää kohden, kun vastaava suhdeluku vuonna 2017 oli 4 942. Tapaturmasuhteella mitattu työtapaturmariski väheni -1,5 prosenttia edellisestä vuodesta.

Miesten tapaturmariski on selvästi korkeampi kuin naisilla: miehille sattui 5 195 ja naisille 4 130 työtapaturmaa sataatuhatta maatalousyrittäjää kohden (taulukko 3). Vastaava suhdeluku oli vuonna 2017 miehillä 5 377 ja naisilla 3 975. Vuonna 2018 menehtyi 3 maatalousyrittäjää työtapaturman uhrina.

Taulukko 3. Maatalousyrittäjien työtapaturmat ja työkuolemat sukupuolen mukaan vuonna 2018

Työtapaturmat						
	Molemmat sukupuolet yhteensä		Vähintään 4 päivän työkyvyttömyys			Työpaikka-kuolemat
	N	%	N	%	Vähintään 4 päivän työtapaturmia / 100 000 henkeä	N
Miehet	3 175	75,6	2 092	73,9	5 195	3
Naiset	1 027	24,4	737	26,1	4 130	-
Yhteensä	4 202	100,0	2 829	100,0	4 868	3

Laatuseloste: Työtapaturmatilastot

1 Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tilaston tietosisältö ja käyttötarkoitus

Työtapaturmatilasto sisältää tilastotietoja palkansaajille, maatalousyrittäjille ja muille yrittäjille vuosittain sattuneista työpaikka- ja työmatkatapaturmista.

Työtapaturmatilaston tiedot on tuotettu yhdistämällä työtapaturmavakuuttamisen yhteydessä muodostuvia rekisteriaineistoja ja Tilastokeskuksen aineistoja. Palkansaajien ja yrittäjien työtapaturmatiedot on saatu Tapaturmavakuutuskeskukselta (TVK). Maatalousyrittäjien työtapaturmatiedot perustuvat Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) keräämiin tietoihin. Tilaston laatimisessa on hyödynnetty myös Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen ja työssäkäyntitilaston tietoja.

Tilastossa työtapaturmiksi on määritelty sellaiset työssä sattuneet vahingot, joista vakuutuslaitos on maksanut korvausta. Tilastossa tarkastellaan pääosin viimeisimpänä referenssivuonna sattuneita työtapaturmia, mutta tämän lisäksi eri aikasarjojen avulla kuvataan myös työtapaturmatilanteessa 1990 – ja 2000 luvuilla tapahtuneita muutoksia.

1.2 Työtapaturmatilastossa käytettyjen käsitteiden määritelmiä

Työtapaturma

Työtapaturma määritellään tapaturmavakuutuslain 4 §:ssä. Työtapaturmalla tarkoitetaan tapaturmaa, joka aiheuttaen vamman tai sairauden on kohdannut työntekijää työssä tai työstä johtuvissa olosuhteissa. Lain mukaan työtapaturmat jakautuvat tapaturman sattumispaikan mukaan seuraavasti:

- **Työpaikkatapaturma** on sattunut työssä tai työhön liittyvissä oloissa. Tällöin työtapaturmiksi määritellään myös työtä tehdessä sattuneet liikennetapaturmat.

- **Työmatkatapaturma** on puolestaan sattunut varsinaisen työajan ulkopuolella matkalla asunnolta työpaikalle tai työpaikalta asunnolle.

Tilastossa tapaturmat luokitellaan niiden vakavuuden mukaan seuraavasti: kuolemaan johtaneet työtapaturmat, vähintään neljän päivän ja alle neljän päivän (ns. pikkutapaukset) työkyvyttömyyden aiheuttaneet tapaturmat. Tilastossa tarkastellaan pääsääntöisesti vain vähintään neljän päivän työkyvyttömyyden aiheuttaneita työtapaturmia.

Tapaturmasuhde ja tapaturmataajuus

Eri toimialoilla tai ammatti- ym. ryhmissä vallitsevien tapaturmariskien vaihtelua voidaan mitata suhteuttamalla sattuneiden työtapaturmien lukumäärä kullakin toimialalla työskentelevien työntekijöiden tai tehtyjen työtuntien lukumäärään. Kun tapaturmat suhteutetaan työntekijöiden ja työtuntien määriin, voidaan saatuja suhdelukuja pitää tietyn ammatin tai toimialan ”riskilukuina”. Käytännössä tapaturma-alttius vaihtelee myös saman toimialan sisällä esimerkiksi työtehtävien mukaan.

- **Tapaturmasuhde** tarkoittaa sattuneiden tapaturmien ja työntekijöiden määrän suhdetta. Vähintään neljän päivän tapaturmissa ja kuolemaan johtaneissa tapaturmissa suhdeluku on laskettu 100 000 työntekijää kohden.

- **Tapaturmataajuus** tarkoittaa sattuneiden tapaturmien ja tehtyjen työtuntien suhdetta. Suhde lasketaan miljoonaa työtuntia kohden. Taajuutta käytetään lähinnä eri toimialojen välisessä vertailussa.

Tiedot eri toimialojen ja ammattien työntekijämääristä ja tehdyistä työtunneista saadaan Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksesta.

Ammatti

Ammatilla tarkoitetaan sitä toimintaa tai työtä, jota vahingoittanut teki pääasiallisesti elatukseksi tapaturman sattumishetkellä. Ammatteja luokiteltaessa periaatteena on ollut yhdistää samanlaatuinen toiminta siten, että koulutus, ammattiasema, virka-asema tai toimiala eivät vaikuta ammatin luokitteluun. Ammatit on luokiteltu vakuutuslaitoksissa. Vakuutuslaitosten käyttämä luokitus poikkeaa hieman

Tilastokeskuksen luokituksesta, mutta tässä julkaisussa luokitus on yhdenmukaistettu Tilastokeskuksen luokituksen kanssa (Tilastokeskus: Ammattiluokitus 2010). Ammattiluokitus tulee seuraavan kerran mukaan työtapaturmatilaston vuosijulkaisuun vuonna 2021 (vuoden 2019 työtapaturmia raportoitaessa).

Jos tapaturman uhrilla on ollut useita töitä, ammatiksi on luokiteltu aikaisempien tietojen perusteella vaarallisin työ.

Ammattiluokitus on rakenteeltaan 3-numeroinen, mutta suurimmassa osassa julkaisun taulukoista on tietosuoja- ja tietojen luotettavuussyistä käytetty 1- tai 2-numerotason luokitusta. Käyttämällä hienojakoista luokitusta pystytään paikantamaan sellaisia ammattiryhmiä, joissa riski joutua työtapaturman uhriksi on poikkeuksellisen korkea. Hienojakoisen luokituksen käytöllä on myös varjopuolensa: laskettuihin tapaturmasuhdelukuihin liittyy pienten ammattiryhmien kohdalla epävarmuutta, joka johtuu pienestä havaintomäärästä työvoimatutkimuksen otoksessa. Tapaturmasuhteet on laskettu vain niissä ammattiluokissa, joissa on sattunut vähintään viisi tapaturmatapausta, ja joissa on työvoimatutkimuksen otoksen mukaan vähintään 10 000 työntekijää. Tätä pienemmälle ryhmälle tapaturmasuhdetta ei ole katsottu voitavan luotettavasti laskea.

Toimiala

Julkaisussa käytetty luokitus perustuu Tilastokeskuksen toimialaluokitukseen vuodelta 2008 (Toimialaluokitus TOL2008, käsikirjoja 4, Tilastokeskus). Toimialaluokitus on taloudellista toimintaa harjoittavien yritysten ja vastaavien yksiköiden sekä toimipaikkojen ryhmittelyjärjestelmä. Vahingoittuneen toimiala luokitellaan sen tuotannon kohteen tai toiminnan lajin mukaan, mitä hänen toimipaikassaan pääasiallisesti tehtiin.

Vahingoittuneen toimiala on luokiteltu vakuutuslaitoksissa. Toimialan luokittelussa saattaa olla epävarmuutta, joka johtuu lähinnä hankaluudesta luokitella monitoimiyrityksiä, joilla on vain yksi vakuutus. Tällaisissa monitoimiyrityksissä sattuneet tapaturmat tulevat luokitelluiksi samaan luokkaan toiminnan luonteesta riippumatta.

Jotkin kunnat ottavat työntekijöilleen vain yhden vakuutuksen, vaikka niiden palveluksessa on useille eri toimialoille sijoitettavia työntekijöitä. Tästä syystä näiden kuntien palveluksessa olevien palkansaajien työtapaturmat tulevat tilastoiduksi yleisen paikallishallinto-sektori -toimialaluokan (entinen kuntasektori-toimialaluokka) alle.

Tilastossa toimialaluokitusta on käytetty joko 1- tai 2-numerotasolla. Tarkimpaan luokitukseen on pyritty niillä toimialoilla, joissa tapaturmia tiedetään sattuneen keskimääräistä enemmän.

ESAW-muuttajat

Työpiste

Muuttujalla kuvataan sitä, työskentelikö tapaturmaan joutunut henkilö oman työnantajan hallinnoimassa työpisteessä vai muun kuin oman työnantajan omistamassa tai johtamassa työpisteessä.

Työtehtävä

Työtehtävä kuvaa tapaturmaan joutuneen henkilön tekemää työvaihetta vahingoittumishetkellä. Työtehtävä ei kuitenkaan tarkoita ammattia.

Työsuoritus

Työsuoritus kuvaa tapaturmaan joutuneen henkilön täsmällistä toimintaa ennen vahingoittumista. Muuttujan tiedoilla tarkennetaan työtehtävästä saatavaa kuvaa tapaturmaa edeltävistä tapahtumista.

Poikkeama

Poikkeamalla tarkoitetaan viimeisintä tapaturmaan johtanutta poikkeavaa tapahtumaa ennen vahingoittumista.

Vahingoittumistapa

Vahingoittumistavalla kuvataan tapaa, jolla vahingoittunut ruumiinosa joutui kosketuksiin vamman aiheuttajan kanssa.

Vahingoittumistapaan liittyvä välitön aiheuttaja

Vahingoittumistapaan liittyvällä välittömällä aiheuttajalla tarkoitetaan tietoa siitä aineellisesta tekijästä, jonka kanssa vahingoittunut ruumiinosa joutui tapaturman sattuessa tekemisiin.

Vahingoittunut ruumiinosa

Vahingoittuneella ruumiinosalla tarkoitetaan sitä ruumiinosaa, jota tapaturma on ensisijaisesti vahingoittanut.

Vamman laji

Vamman lajilla kuvataan työtapaturman aiheuttaneen ruumiinvamman luonnetta. Vamman laatua kuvaava tieto perustuu joko lääketieteelliseen diagnoosiin tai tapaturmailmoituksen kuvaukseen.

2 Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

2.1 Tilaston perusjoukko

Suomen virallisen tilaston sarjaan kuuluvan työtapaturmatilaston aineisto on saatu useista eri lähteistä. Tapaturmavakuutuskeskus (TVK) toimittaa Tilastokeskukselle palkansaajien ja yrittäjien työtapaturmia koskevat tiedot, kun taas maatalousyrittäjiä koskevat tiedot saadaan Maatalousyrittäjien eläkelaitoksesta (Mela). Lisäksi tilaston laadinnassa hyödynnetään Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston sekä työvoimatutkimuksen tietoja.

Tapaturmavakuutuskeskuksen (TVK) aineisto

Palkansaajien ja yrittäjien (pl. maatalousyrittäjät) tapaturmatiedot perustuvat Tapaturmavakuutuskeskuksen (TVK) saatuun aineistoon, jossa havaintoyksikkönä on yksittäinen tapaturmatapaus. Aineistossa ovat mukana kaikki ajanjaksolla 1.1.–31.12. sattuneet tapaturmat, joista vakuutusyhtiöt ovat maksaneet korvauksia. Aineisto sisältää demografisia tietoja vahingoittuneesta (ikä, sukupuoli) sekä monipuolisesti tietoja tapaturmaolosuhteista, aiheuttajasta ja seurauksista. Tietosisältö on entisestään monipuolistunut, kun vuonna 2003 alettiin Eurostatin työtapaturmatilastouudistuksen (ESAW) myötä kerätä yhteiseurooppalaisen muuttujaluettelon mukaisia tietoja.

Palkansaajien ja yrittäjien (pl. maatalousyrittäjät) työtapaturmia koskevat tiedot on alunperin koottu vahinkoilmoituslomakkeista, joilla työnantajat ovat ilmoittaneet vakuutusyhtiön työntekijöille sattuneista tapaturmista. Samalla lomakkeella ilmoitetaan vakuutusyhtiölle myös ammattitaudeista, mutta Suomessa ammattitaudit ja työtapaturmat tilastoidaan erikseen. Työterveyslaitos laatii vuosittain Suomen virallisen tilaston (SVT) sarjaan kuuluvaa ammattitautitilastoa.

Tiedot täydentyvät tapaturman korvauskäsittelyn kuluessa, mutta tilastoa tehdessä ei kuitenkaan voida odottaa aivan lopullisia tietoja. Tilaston tiedot (lähinnä työkyvyttömyysaika) saatetaan ajan tasalle lähes 1,5 vuotta tapaturmaa seuraavan vuoden päättymisestä. Se tarkoittaa sitä, että esimerkiksi vuoden 2017 tilaston aineiston tietoja on täydennetty aina vuoden 2019 alkupuolelle saakka. Suhteellisen pitkä aika on tarpeen aineiston riittävän luotettavuuden varmistamiseksi.

Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen aineisto

Maatalousyrittäjien työtapaturmatiedot perustuvat Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen Tilastokeskukseen toimittamaan yksilötasoiseen kokonaisaineistoon, joka sisältää tietoja kaikista niistä työtapaturmista, joista Mela on maksanut korvauksia.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusta koskevat perussäädökset ovat maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa. Pakollisen vakuutuksen piiriin kuuluvat Suomessa asuvat 18–64 -vuotiaat maatalousyrittäjät. Maatalousyrittäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka omaan tai yhteiseen lukuun tai perheyrytyksen jäsenenä tai yrittäjän avopuolisona harjoittaa maatilataloutta vähintään viiden hehtaarin viljelmällä. Maatalousyrittäjäksi luetaan myös kalastaja, joka harjoittaa ammattimaista kalastusta työsuhteessa olematta tai perheenjäsenenä. Maatalousyrittäjäksi luetaan myös poronhoitaja, joka tekee poronhoitotyötä omaan, perheenjäsenensä tai pariskunnan lukuun tai henkilö, joka tekee työtä poronhoitajan perheenjäsenenä.

Tilastossa käytetty tapaturman määritelmä vastaa muiden yrittäjien ja palkansaajien tapaturman määritelmää. Ne maatalousyrittäjät, jotka tekevät maatalousyrittäjätyötä säännöllisesti, mutta jotka jäävät esimerkiksi ikänsä tai työpanoksen pienuuden vuoksi pakollisen vakuutuksen ulkopuolelle, voivat ottaa vapaaehtoisen

tapaturmavakuutuksen. Aineiston sisältö vastaa suurelta osin TVK:n keräämää aineistoa. Osassa muuttujia Melan luokitus on hienojakoisempi kuin TVK:n aineistossa.

Tilastokeskuksen aineistot

Tilaston laadinnassa on käytetty myös Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastoa, josta on henkilötunnuksen avulla poimittu tietoja tapaturman uhrien koulutustasosta. Työssäkäyntitilasto tehdään vuosittain Tilastokeskuksessa ja sen keskeisin tehtävä on tuottaa alueittaista tietoa väestön taloudellisesta toiminnasta. Työntekijöiden lukumääriä ja työpanosta (tehdyt työtunnit) koskevat tiedot ovat Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksesta. Tutkimuksen perusteella saadaan kuva koko 15–64-vuotiaan väestön työhön osallistumisesta. Tilaston laadinnassa käytetään työvoimatutkimuksen vuosikeskiarvotietoja.

3 Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

3.1 Aineiston luotettavuus

Työtaturmavakuutus on hoidettu Suomessa yksityisten vakuutusyhtiöiden kautta. Tapaturmavakuutuskeskus (TVK) on lakisääteisen tapaturma-vakuutuksen keskuselin, jonka päätehtävä on koordinoita lakisääteisen tapaturmavakuutuksen toimeenpanoa. Suomessa lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön on oltava TVK:n jäsen.

Työnantajan on otettava teettämäänsä työtä varten tapaturmavakuutuslain (608/48) mukainen pakollinen tapaturmavakuutus sen myöntämiseen erikseen toimiluvan saaneesta vakuutuslaitoksesta. Työnantajan vakuuttamisvelvollisuus alkaa kuitenkin vasta, kun työnantajan kalenterivuonna teettämien työpäivien luku ylittää 12. Vakuuttamisvelvollisuus ei koske valtion virkamiehiä eikä valtion työsuhteessa olevia henkilöitä. Valtion on kuitenkin maksettava heille työtaturman ja ammattitaudin johdosta tapaturmavakuutuslain mukainen korvaus valtion varoista.

Palkansaajien tapaturmien osalta tilaston kattavuus on hyvä, koska käytännössä kaikki työntekijät ovat tapaturmakorvauksen piirissä. Tapaturmien ilmoittamista ei laiminlyödä, koska ilmoittamisesta on työnantajalle taloudellista hyötyä. *Myös vakuuttamattomat työtaturmat kuuluvat aineistoon, niiltä osin TVK vastaa tapausten käsittelystä ja korvausten maksamisesta.*

Yrittäjille vakuuttaminen on vapaaehtoista lukuun ottamatta maatalousyrittäjiä, joiden on otettava pakollinen työtaturmavakuutus Maatalousyrittäjien eläkelaitoksesta (Mela) mikäli tilakoko ylittää 5 hehtaaria. Myös kalastajien ja poronhoitajien on otettava vakuutus Melasta. Tämän johdosta kaikki edellä mainittujen yrittäjien työtaturmat tulevat kattavasti tilastoiduksi. Melalla on maan kattava asiamiesverkosto, joka välittää tiedot tapaturmista Melaan. Sen sijaan muut yrittäjät voivat ottaa vapaaehtoisen vakuutuksen. Arviolta 41-42 prosentilla muista kuin maatalousyrittäjistä on vapaaehtoinen työtaturmavakuutus.

Vuosi 2017 oli viidestoista, jolloin tapaturmatiedot kerättiin ESAW -muuttujien mukaisesti. Edellisvuosiin verrattuna jakaumat vaikuttavat yhdenmukaisilta ja kohtuullisen järkeviltä. Lisäksi työtaturmaan johtaneen tapahtumasarjan kulkua kuvaavat muuttujat ovat keskenään sopusoinnussa. Tallennusohjeisiin voi vielä kokemuksen karttuessa kuitenkin tulla tarkennuksia, mikä saattaa vaikuttaa tulevien vuosien aineistoista saataviin tuloksiin ESAW -muuttujien osalta jonkin verran.

Työtaturmatiedot kerätään vahinkoilmoituslomakkeella. Ilmoituslomakkeen täyttöä ei yleensä laiminlyödä, koska ilmoitusvelvollisuuden täyttämistä on taloudellista hyötyä työnantajalle. Melan aineisto on todennäköisesti luotettavampi kuin TVK:n, koska tilaston tallentajat ovat samalla korvauskäsittelijöitä. Lisäksi aineiston luotettavuutta lisää se, että Melan asiamiehet toimivat välittäjinä korvaushakemuksen täyttämässä ja lähettämässä.

4 Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tilaston ilmestymistiheys ja mittausjakso

Työtaturmatilaston aineisto valmistuu viiveellä ”n+1 vuotta”, jossa n kuvaa tilastovuotta. Esimerkiksi vuonna 2017 sattuneita työtaturmia koskeva aineisto valmistuu vuoden 2019 alussa. Aineisto ei kuitenkaan ole valmistuessaan aivan lopullinen, sillä se täydentyy vielä joillain tapauksilla korvauskäsittelyn myötä

senkin jälkeen, kun se on toimitettu Tilastokeskukseen. Koska katkaisukohta on joka vuosi sama, ovat tilastovuodet keskenään vertailukelpoisia, jos ei ole tullut muita esim. lainsäädännöllisiä muutoksia, jotka vaikuttavat korvauskäytäntöön.

Suhteellisen pitkä viive on välttämätön lopullisen seuraamustiedon vuoksi. Seuraamustiedolla tarkoitetaan vammasta aiheutunutta työkyvyttömyyden kestoa eli poissaolopäiviä työstä. Pitkällä viiveellä varmistetaan aineiston riittävä luotettavuus.

Tapaturmavakuutuslain mukaan päivärahaa suoritetaan, jos vahingoittunut on kokonaan tai osittain kykenemätön tekemään työtään vähintään kolmena peräkkäisenä päivänä, tapaturmapäivää lukuun ottamatta.

5 Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Referenssivuodesta 2005 lähtien työtapaturmatilastot julkaistaan vain verkkojulkaisuna. Verkkojulkaisu ja tilastoa koskevat tietokantataulut löytyvät osoitteesta: <http://tilastokeskus.fi/til/ttap/index.html>.

Työtapaturmatilaston julkaisusta vastaa Työelämä-vastuualue. Tilaston vastuuhenkilöinä toimii Arto Miettinen (etunimi.sukunimi@stat.fi) sekä Outi Stenbäck (etunimi.sukunimi@stat.fi).

6 Tilastojen vertailukelpoisuus

6.1 Muuta tietoa työtapaturmista ja ammattitaudeista

Työtapaturmista ja ammattitaudeista on saatavissa tietoja myös muilta tahoilta:

Tapaturmavakuutuskeskus (TVK)

TVK julkaisee vuosittain omaa tilastoa korvatuista työtapaturmista ja ammattitaudeista. Tilasto on saatavissa sekä paperi- että verkkojulkaisuna. Näiden lisäksi TVK julkaisee verkkosivuillaan poikkileikkaustilastoa, jossa vertaillaan kahta ajanjaksoa. Työtapaturmien luvut eivät ole tässä tilastossa lopullisia, vaan tilaston avulla voidaan tarkastella tapaturmien määrän kehittymisen suuntaa. TVK:n ja Tilastokeskuksen julkaisemat työtapaturmia koskevat tilastotiedot perustuvat samaan lähdeaineistoon, mutta tilastointiperusteissa on eroja. Vuoden 2005 aineistosta lähtien sekä Tilastokeskus että TVK ovat käyttäneet työtapaturman määritelmänä *vähintään 4 päivän työkyvyttömyyttä*, joka on Eurostatin työtapaturmatilastossaan käyttämä raja. TVK:n julkaisema tilasto ei sisällä lainkaan yrittäjille sattuneita työtapaturmia. Sekä TVK että Tilastokeskus erottavat kuntasektorin omaksi luokakseen.

TVK julkaisee myös tutkimusraportteja kuolemaan johtaneista työtapaturmista, jotka perustuvat Työpaikkaonnettomuuksien tutkintajärjestelmään (TOT).

Maatalousyrittäjien eläkelaitos

Maatalousyrittäjien eläkelaitos julkaisee omaa tilastoa maatalousyrittäjien työtapaturmista.

Työterveyslaitos

Työterveyslaitos on vuodesta 1964 lähtien ylläpitänyt työperäisten sairauksien rekisteriä (entinen ammattitautirekisteri). Rekisteri sisältää vakuutuslaitoksille ilmoitetut uudet ammattitaudit sekä lääkäreiden työsuojeluviranomaisille ilmoittamat uudet ammattitaudit ja työstä johtuneet muut sairaalloiset tilat. Työterveyslaitos julkaisee vuosittain tilaston diagnostisoiduista ammattitaudeista. Työterveyslaitos julkaisee myös työtapaturmatilastoa, jossa kunta-alan työtapaturmat tilastoidaan ammatin perusteella.

Eurostat

Euroopan Unionin tilastovirasto Eurostat julkaisee vuosittain tietoa unionin jäsenmaissa sattuneista työtapaturmista (European Statistics on Accidents at Work, ESAW).

Muut

Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto ylläpitää tapaturmaselostusrekisteriä, johon on kerätty aineistoa vaikealaatuiseen vammaan tai kuolemaan johtaneista työtapaturmista vuodesta 1982 alkaen. Dokumenteissa on selostettu tapaturman kulku, siihen johtaneet välilliset ja välittömät syyt sekä mahdollisuudet estää samankaltaisten tapaturmien toistuminen. Vuodesta 1985 alkaen rekisteriin on liitetty

Tapaturmavakuutuskeskuksen ja keskeisten työmarkkinajärjestöjen välisen sopimuksen perusteella tutkitut työssä ja työpaikalla sattuneet kuolemaan johtaneet työtapaturmat.

Tietoa metsänomistajien ja palkansaajien työtapaturmista löytyy Luonnonvarakeskuksen (Luke) julkaisemasta Metsätilastollisesta vuosikirjasta.

6.2 Aikasarjat

Työtapaturmatilastoa on laadittu aina vuodesta 1898 alkaen. Alkuperäiset tilastojulkaisut löytyvät Helsingistä Tilastokeskuksen ala-aulan kirjastosta (ANNUAIRE STATISTIQUE DE FINLANDE 1903, p. 269-273, http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/67177/stv_1903.pdf?sequence=1). 1900-luvun vaihteen jälkeen työtapaturmatilastoon ovat vaikuttaneet monet lakimuutokset sekä luokitusmuutokset, jotka vaikuttavat aikasarjan vertailukelpoisuuteen vuosien saatossa, mutta työtapaturmadatan julkaiseminen jatkuu edelleen.

Työtapaturmatilaston sisältö ei ole pysynyt samana vuosien varrella, sillä työtapaturmatilaston aikasarja sisältää vuosilta 1976-1994 myös todetut ammattitaudit. Työmatkalla sattuneet työtapaturmat eivät kuitenkaan ole sisältyneet aikasarjan lukuihin, vaan niistä on kerätty tietoa vuodesta 1992 alkaen.

Yrittäjille sattuneet työtapaturmat ovat tulleet tilastoiduksi vain jos yrittäjä on ottanut vapaaehtoisen työtapaturmavakuutuksen. Nykyisin arviolta 41–42 prosenttia yrittäjistä on vakuuttanut itsensä työtapaturman varalta työtapaturmavakuutuksella (n = 125 000). Tapaturmien määrä kuvastaa siten myös vakuuttamisen suosiota yrittäjien keskuudessa. Voidaan arvella, että riskialoilla työskentelevät vakuuttavat itsensä todennäköisemmin kuin pienemmän tapaturmarisikin aloilla toimivat yrittäjät. Yrittäjille sattuneiden työpaikkatapaturmien lukumäärä on vaihdellut 2000–4000 tapauksen välillä vuosina 1995–2017.

Vuodesta 1992 lähtien työtapaturmatilasto on laadittu Tilastokeskuksessa. Vuonna 2007 toteutetun tilastouudistuksen jälkeen palkansaajien työpaikkatapaturmia koskeva aikasarja on voitu päivittää luotettavasti vuoteen 1996 saakka. Maatalousyrittäjien työtapaturmatiedot voidaan esittää vuodesta 2000.

6.3 Tilastokeskuksen työtapaturmatilaston uudistus

Vuonna 2007 tilastoyhteistyön tuloksena Tilastokeskuksen työtapaturmatilastoa (referenssivuosi 2005) harmonisoitiin Eurostatin ESAW -tilaston mukaiseksi. Samalla tehtiin perusteltuja muutoksia, joiden myötä on mahdollista saavuttaa myös kansallisesti yhtenevät luvut. Seuraavat muutokset tai tarkistukset tehtiin:

- Siirryttiin käyttämään vähintään 4 päivän työkyvyttömyys -rajausta (vuoteen 2004 asti rajausta oli vähintään 3 päivää).
- Asetuksen vamma (SAPA60) -tapaukset sisällytettiin aineistoon.
- Työharjoittelussa olevat koululaiset, laitosväki yms. poistettiin suhdelukutarkasteluista (eivät ole työvoimatutkimuksen luvuissa).
- Eräitä yrittäjiin kuuluvia oli vakuutusmuodon perusteella aiemmin laskettu palkansaajiksi; virhe korjattiin TVK:ssa ja korjattu aineisto 1996–2005 saatiin toukokuussa 2007.
- Sattuneiden tapaturmien ja työntekijöiden määrän suhdetta kuvaava tapaturmasuhteen tunnusluku laskettiin 100 000 työntekijää kohden. Vuoteen 2004 asti tunnusluku laskettiin 1 000 työntekijää kohden.
- Kuntasektori esitetään erillisessä luokassa toimialatarkastelussa. Vuodesta 2019 (referenssivuosi 2017) lähtien Kuntasektori -nimi muuttui Paikallishallinto-sektoriksi Tilastokeskuksen tuottamien StatFin-tietokannan taulukoiden tuotannon muutoksien myötä.

Palkansaajien osalta aikasarjat voitiin päivittää muutosten mukaisiksi vuoteen 1996 asti. Maatalousyrittäjien osalta aikasarja ulottuu vuoteen 2000 saakka.

7 Yhtenäisyys

Tilaston yhtenäisyys ja vertailukelpoisuus muihin tilastoihin on esitetty kohdassa 6.1.

Lisätietoja

Arto Miettinen 029 551 2963

Outi Stenbäck 029 551 2517

Vastaava tilastojohtaja:
Jari Tarkoma

tyotapaturmat@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Työtapaturmat 2018, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 1797-5999 (pdf)